

МЕТОДИ, ПРИЙОМИ ТА ЗАСОБИ ВИХОВАННЯ

Лекція

ПЛАН

1. Поняття про методи, прийоми, засоби виховання.
2. Класифікація методів виховання.
3. Методи формування свідомості особистості.
4. Методи формування досвіду суспільної поведінки.
5. Методи стимулювання поведінки і діяльності вихованців.
6. Методи контролю і аналізу рівня вихованості.
7. Умови оптимального вибору і ефективного застосування методів виховання.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

ПОНЯТТЯ ПРО МЕТОДИ, ПРИЙОМИ, ЗАСОБИ ВИХОВАННЯ

Виховання як цілеспрямований процес формування особистості здійснюється завдяки реалізації різноманітних виховних методів.

Методи виховання - способи взаємопов'язаної діяльності педагогів і вихованців, спрямованої на формування у вихованців поглядів, переконань, навичок і звичок поведінки.

Залежно від виховної ситуації педагоги обирають конкретні прийоми виховання, що є передумовою підвищення ефективності методів виховання.

Прийом виховання – це частина, елемент методу виховання, необхідний для ефективнішого застосування методу в конкретній ситуації.

У взаємозв'язку з методами і прийомами виховання відбувається використання засобів виховання.

Засоби виховання – вид суспільної діяльності, який впливає на особистість у певному напрямі.

Засоби виховання – надбання матеріальної та духовної культури (художня, наукова література, радіо, телебачення, Інтернет, предмети, явища образотворчого, театрального, кіномистецтва, цирку та ін.), форми і види виховної роботи (збори, бесіди, змагання, ігри, екскурсії та ін.), які задіюють під час використання певного методу.

До засобів виховання належать праця, мистецтво, засоби масової інформації, шкільний режим та ін.

КЛАСИФІКАЦІЯ МЕТОДІВ ВИХОВАННЯ

I

**методи формування
свідомості
особистості**

II

**методи організації
діяльності та формування
досвіду суспільної
поведінки**

III

**методи стимулювання та
корекції поведінки
й діяльності**

IV

**методи контролю
й аналізу рівня
вихованості**

1. МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ СВІДОМОСТІ ОСОБИСТОСТІ

Ця група охоплює методи різнобічного впливу на свідомість, почуття і волю учнів з метою формування у них поглядів і переконань.

До методів **формування свідомості** належать: словесні методи (роз'яснення, бесіда, лекція, диспут); метод прикладу. Їх ще називають методами переконування, оскільки за їх допомогою розвивають і доводять до свідомості учнів сутність норм поведінки, долають помилкові погляди й переконання, негативні прояви поведінки.

1. МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ СВІДОМОСТІ ОСОБИСТОСТІ

- ❑ **бесіда** – словесний діалогічний метод, обґрунтування вчителем важливої теми та формулювання запитань, які б спонукали до розмови (фронтальна, індивідуальна);
- ❑ **лекція** – словесний монологічний метод, у ході якого педагог розкриває складне теоретичне питання у тісному взаємозв'язку з практичним досвідом учнів (епізодична в середніх та старших класах, у початковій школі для батьків учнів);
- ❑ **диспут** - словесний діалогічний метод, вільний живий обмін думками, колективне обговорення хвилюючих учнів питань;
- ❑ **метод прикладу** – конкретизація, аргументація, підтвердження того чи іншого теоретичного положення, норми поведінки, досвіду (позитивний та негативний приклади).

2. МЕТОДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ФОРМУВАННЯ ДОСВІДУ СУСПІЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ

- **педагогічна вимога** – педагогічний вплив з метою спонукання учня до позитивної діяльності або гальмування його дій і вчинків, що мають негативний характер (форми: пряма й опосередкована; прохання; довір'я; схвалення; натяк; умова; недовір'я; осуд);
- **громадська думка** – колективна вимога дотримання кращих зразків поведінки і дотримання норм моралі;
- **вправи** – організація умов виконання учнем певних дій з метою вироблення необхідних і закріплення позитивних форм поведінки;

2. МЕТОДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ФОРМУВАННЯ ДОСВІДУ СУСПІЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ

- **привчання** – систематичне повторення певних дій і дотримання правил поведінки;
- **доручення** – певне завдання, виконання якого вимагає відповідних позитивних дій та вчинків (постійне чи епізодичне);
- **створення виховуючих ситуацій** – організація нових умов для виявлення мотивів та дій поведінки учнів (творчі прийоми: доброта, увага, піклування та ін.; гальмуючі прийоми: паралельна педагогічна дія, осуд та ін.

3. МЕТОДИ СТИМУЛЮВАННЯ ТА КОРЕКЦІЇ ПОВЕДІНКИ Й ДІЯЛЬНОСТІ

- **змагання** – організація конкурентного середовища в учнівському колективі;
- **заохочення** – схвалення позитивних дій і вчинків з метою спонукання вихованців до їх повторення;
- **покарання** – несхвалення, осуд негативних дій та вчинків з метою їх припинення або недопущення в майбутньому (накладання додаткових обов'язків; позбавлення або обмеження певних прав; вираження морального осуду).

4. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ Й АНАЛІЗУ РІВНЯ ВИХОВАНOSTI

- ❑ педагогічне спостереження;
- ❑ опитування (анкетне, усне);
- ❑ аналіз результатів громадської роботи, виконання доручень;
- ❑ методики виявлення рівнів вихованості учнів.

У практичній діяльності вчителя важливо вміти використовувати їх під час вивчення окремого учня та учнівського колективу, яке здійснюється за орієнтовними програмами.

УМОВИ ОПТИМАЛЬНОГО ВИБОРУ МЕТОДІВ ВИХОВАННЯ

- 1) взаємозв'язок методів із конкретною метою виховання;
- 2) вибір методу відповідно до завдання і змісту виховної роботи;
- 3) системне використання методів, прийомів та засобів виховання;
- 4) залежність від конкретних умов, в яких здійснюється виховний вплив;
- 5) врахування індивідуальних та вікових особливостей учнів;
- 6) рівень сформованості колективу;
- 7) рівень педагогічної майстерності вчителя та ін.

ПРИКЛАДИ ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ ВИХОВАННЯ

Образотворче

МИСТЕЦТВО

ТЕМА БЕСІДИ: ЗНАННЯ КРАСИТЬ, А НЕЗНАННЯ СМІШИТЬ

Ф. Решетников. Опять двойка.

Ф. Решетников. Перезаменная.

Норман Роквелл. Нарушительница.

Театр

СИЛА СЛОВА

Ну що б, здавалося, слова...
Слова та голос — більш
нічого.
А серце б'ється — ожива,
Як їх почує!.. Знать, од бога
І голос той, і ті слова
Ідуть між люди!

Т.Шевченко

Музыка

Хореографія

Цирк

